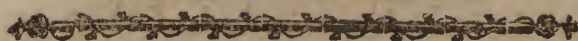

ה מ א ס ק

לחדש מברת תקומה

א

שירים

המקיס והמשפטים אשר יעשה אותם האדם וחי עמו * (א)

מי זה האיש שחר שלום עד קבר
לשבת בטח כל ימיו מסער,
פה בדרבי תלך אל תט אל עבר,
כי זה היכל כל טוב אף זה השער *

על הון תשיש, רק לא תחת על שקר,
אתה תהבב, רק לא תבז איש בעד,
בניכם תתראה לקראת כל גבר,
את חישש תהדר, תהון הנער *

אל

ד (ב)

(א) השירים האלה לקוחים עם אלה בני הנעורים
להרפא אפרים רוצאמן * ולהיות כי נעמו
דברי הספר הזה על פני כלו, ואינו מוזר בינתו,
כי לא נדפסו נחמנו יתר מנחם ספרים, הנוגו פה
איזה שירים לדתגוא, להראות את ימים לעין כל,
אולי נעורר את לב יקירי ברלין ראשי הדפוס אשר
למברת חנוך נערים, להדפיס את הספר מחדש
בתועלת הנערים המשתלים אהבי המליצה *
דברי המאמרים *

אל נא תהנה אם לא תשפט כל אומר
אל נא תשפט אם לא תחקר כל טעם,
אל נא תחקר את הנשגב מחקר.

אם יש עולתה בקך אחר אל תכח.
אם זר שמך נאץ אל תט בנעם,
שיתתה תמיד יראת שדי אל נכח.

ב

על בחורי חזק לבושי מכלול העונות ארמות יוסר.

בחור כי פו וחור בחור בחרת,
ומעט אל המוסר לבב נתתה,
אוי מרחוק אראה איבה נגדך,
ולגדל שונאתך אפחד, אחתה.

שגם מצאת אוז והין אצרת,
מסכן מאיש אביון תהיה מעתה,
הנה בידי שלל שולל נשאתה,
ילזפין קננים נקנית אתה.

דע נא וראו אמנה, כי פה בארץ
מאלף השוכות תוחלת אין,
כי על הנה הנה, על פרץ פרץ.

ולבד

ולבר ייטב אל אל, הנתן עין
 על עשר השמור במדומי ערץ,
 כי האדם בלתי נחשב כאין.

ג

בדברים ביחודים אל הקדש הנעלה, כמו"הרר יעקב מי חפץ
 מ"ן בק"ק גורציו, בחלותו נכאב הכליות כי השקט לא יוכל
 ויצרשו קיומיו רפש וטיט, וכל קהל ישראל עומד בית י"י
 ביום נוס להפיל תחנה לישועתה לו, ותחל רוק י"י לפעמו
 והוציא את האבן הראשה כרב מיל.

עורה אדון דיה, וראה כי מים
 יזה העם הזה דומם כאבן,
 ולשבר אנחתם נערמו מים,
 בפנים מעץ תצצק, מקור האבן.

אתה עתה כביר הפך המים,
 וכנחת ורנחה הוצא האבן,
 ולבב הנצבים נמס במים
 אל נא ירד לבך חזק מאבן.

האל חנן ההוא, כי נחל מים
 אד בשימון מדבר הויל מאבן,
 ממעיני ישעו ירוק לך מים.

הן עוד מפי הבור תסיר האבן,
 עוד כמשפט ראשון תשקנו מים,
 עד כי בחר הטוב יוסד אבן.

פישארל הרועה *

הבוקר, אור, ומישאל בא מן היער אשר בירכתי שריון.
וקרדמו ביומו • שמה נקץ סבבי יער בברזל
ומקלות ללכה פרת, לגדור פרצת גדרו כי נהרסה, וילך שחוט
תחת משאו אשר נשא על שכמו •

וישגה עיניו וירא, והנה אלה אחת שתולה על שפת נחל
שטוף, והאלה כוע תנוע • כי כגעת רוח הקדים
בנחל גאו מימיו וישטוף את האדמה מעל שרטיה, והיא
תשבה להשכר, ולנפול אל תוך המים • ויהי כי בא מישאל
עליה ויעמוד תחתיה, ויאנח במר רוחו כי עגמה כפשו •

ויצן ויאמר: זר לי עליך, עץ ארך קומה ויפה כוח אתה.
אבל, עוד מעט ימשול עליך אשד הנחל ושרפך מארץ,

והיו דליותיך וענפידך נשחק לשטף מימיו, ולא כודע מקומך איה—
חולם אני אלהי, אם יקדך אסון! וישלך את צרור הכסבים
מעל שכמו, חי אני! טרפי נמוק לא ייבשו, ושרשיך לא
יבתקו! ויקצב את צרורו ויאמר: הסבר סבבים היער? עוד
אגדע לי מקלות אחרות תחתה, לגדור פרצת גדרו כי
נהרסה •

ויקם, ויאמר, ויפתח, וישדד האדמה סבבים האלה, ויבן
מן המקלות ומן הסבבים דיק סביבה, ואת שרשי פסה אדמה,
ויעמל בזרוע כחו ובזעת אפו עד כי שבה האלה לאיתנה
ולמצבה • ויהי בכלות את מלאכתו, ויקח את קרדמו על
כתפו, שם וטוב לב, וישב תחת צללי העץ, וינהל פניו
משמן, ויאמר: אשריך אלה אדמת! עוד יאשרך כל עובר,
ובצלך יחמד שבת • עוד יברכך איש אורח, כי ישאף צל,
עוד תעם בדים ותשלח פארת, והיית לו פאגן, גם בפורות
שם בזהרים תהי עליו סתרה •

ויקם

* Nach Amynas, Geyners Schriften 3 Theil.

ויקם ללכת, ונפת אל היער פניו • ויהי הוא הולך,
ויקרא אליו מלאך ה' מתוך האלה: משאל עבד ה'!

הטיבות כי ה' עם לבבך — ועתה אתה פקדת על העץ •
וגבות עליו, כאשר יגן איש על בנו להצילו מרעה, גם אני
פקד אפקדך • שאל מני ואתנה, תגור אומר ויקס לך,
הלא ידעתי כי מאשר נוקניך, וכי רק חמש הנה כל האנן אשר
בעדרך •

רפל מישאל על פניו ארצה ויתחנן: ויחי נא ברזילי
מחל'ך! אם מצאתי מן בעיניך, זה עת הקציר כי נפל
ברזילי שכני על ערש דיו •

ויעתר ה' לו, וברזילי קם על רגליו ויחי מחליו •

אולם גם את מישאל פקד ה', ויברך את ביתו ואת
מוקדו, ויהי נועם ה' עליו ומועשה ידיו כוננהו
ויפרך האים למאוד מאוד •

ואמרו ללדיק כי טוב, כי גמול ידיו יעשה לו!

דוד כפיו לעבד •

ב

מכתבים

כ"ה ברלין יום ג' ד"ט שנת תקמ"ה לז"ק •

חבר משכילים ורבי פעלים יגברו חיילים ללחן ולכרד מלים
במפרי קודש הלולים ה"ה עדת דורשי לשון עבר
בר"ו • יגן ה' בעדס, ויהי כזית הודס •

ביר ריעם ה"ה ה"ה ידיו נפשי מכס ומופר כבוד הר"ה
איצק

איצק אייכלר "נר"ו דרשנס אותי לפרש איז מקראות
 וסתומות שנספר אייב, וסס אלז שבודעתס בקונטרס המאסף.
 מחדש סיון תקמ"ד שנסס חתם אייב מענהו • אות כי
 מתומים סס, ויזה שנסמאל כתוב עליהן בדברי המפרשים ז"ל,
 לא יסקיט לב הנשיין המבקש לפרש אותם על פי הפשוט
 הכרור • אך ריעי מה אעשה אני? סס לפרש אותם די
 צאר, יוכי מניד חדות ומתיר קשרים אנכי? וסס לשלות
 לבס כייר חלק, האוכל עשה כואת לאזנים קשובות לשמוע?
 ואומר אדבר וירוח לי, כי את אשר אדבר תסקלו אתם על
 מאזני דעתכם ועמכם כל הקורא בקונטרס המאסף ודבר מה יבינו
 והגידו לי • ואחל בהצעה אחת אשימנה ליסוד עונסד לפרושינו
 נחת היא •

בשבאן על אייב מכאוב וחלי רע הפלא ופלא מאת ה", החליטנו
 ריעים כי און נעמל בקרבנו, ואלה גרמו לו • בי לא יכאוב
 השם איש לדיק חס, כי לדיק וישר ה" ולא עולתה בו • גס לא כסתר
 לבס בדבר זאת, אבל כל רוחס הגליחו, לבוכים את אייב על פניו
 לאומר לדיק המנוח רשע אתה, וכמו שנוכר מפורש בכל
 מענותיהם • ויחי זאת כרצח בעצמות אייב, ענמה נפשו
 לדבריהם כי ידע את נפשו היקרה תמימה היא ומוס אין בה,
 ע"כ התמרמר עליהם בכל כמו, ובכל מענותיו בוכים רוע
 לבס על פניהם והחליט שהוא ישר וכו' לבס, ואינו אשם
 במכאובו, אבל מיד ה" סס, ודעתנו קצרה מהשיג סודו
 ודרכי משפטיו • ולעומת זה כפעם בפעם התאמרו ריעי
 להלעיג על דבריו, באומר לו צרור עונך כלבך, וע"כ תאמרו
 הרעות האלה, והלמות היה אייב איש לדיק, כמו שהעיד
 עליו הכתוב בתחלת הספר, וכמו שחרה זה גס לאליהוא —
 באמרו ובטלשת ריעי חרה אשנו כי לא תאמרו מעבה וירשישו
 את אייב (ל"ב ג') כלומר לא ידעו דרך ה" וע"כ לא תאמרו
 מענה, ולבסות על נבילותם תלו סבת המגאובות כרשעה אייב
 והרשיעוהו, וזה עון פלילי להרשיע לדיק, וביותר לרדוף איש
 מוכה אלבהם מגעבה, ולהסקות חומז למאן, וע"כ אמר
 להם השם, ואיזה עבדי יתפלל עליכם, כ"א פניו אשא
 לבבתי עשות עונכם בכלה, כי לא דברתם אלי בגובה כעבדי
 אייב (ע"ב ח') ובראות אייב כי ריעיו שחו פניהם כחלמס,
 עומדים על דעתם להרשיע אותו, שפך בעננה זו כל רוחו,
 ונכר כח במליותיו, ויאמר עד איזה תגיון יפשי ותדכאונני
 במילים • זה עשר פעמים תכלימוני לא תבשו תבכרו לי
 (י"ט)

י"ט ז' ונ" (דברים אלו מנארים מדבריו , נדבר עוד ע"ה)
פסוק ד" ה" ו" אח"כ חזר ולהזכיר רוב צרותיו והודיע שהן
צרות כפולות לנוף ולנשמה , נשמתו עלובה ממלעגיה , ונזוה
בם מאשתו ומיוצאי מיעיו , יתעבה וימאסה עוילים ובני בלי
חס - וגו' ופסרו מוכים עד בלתי השאיר בם מתוס , ובקש
מריעיו שיחזרו אותו ואל ירדוהו עוד גם הס , לדון אות
ברשע אונד ברשעתו , וזאת דבריו במליצות החתומות ששאלתם
עליהם , אבל טרם נזכירם נציגה תחלה בדרך ספור אר
הכוונות הכלולות בהן לפי דעתי , ואז המליצות תשרנה לבת
כפי הספור שהקדמנו , וכך הוא -

אמר איוב , אתם ריעי מדוע תרשיעוני ואני הנדתי לכם
פעמים רבות כי רעה לא תמצא בי , ואם תאמרו כן בדרך
צדק לכסות על פשעי נגד בני אדם כחוסו גנעלם מהם סוד
לבו - לא כן אחי שמוע כל את אשר אנכי מבקש , והוא שיכתוב
מלי על ספר , ויחזקו בזור חזק , למען יפמחו לעד , כי ידעת
שאל בדור זה אין שומע לי וכפשי מתעטפת כל היום בחרפת
מחרפה , יקום דור אחר , ויביהם יולדו בנים העומדים בסוד
ה" ונשיקראו מה שמקוק בזור , כל הרעה אשר עברה עלי
אזהבלימוני גם ריעי , ומה עניתי על דבריהם יגידו לבני
תבל על מה היתה זאת , וידיקוני ויאשרוני , ואז תמלט
נפשי מחרפתה - כי יודע אני כי השם יגאלני מחרפתי
שלא תהיה חרפת עולם וכלימת גלגל , כי הוא גואל נפש
עבדו באחרית , בהודיעו סודו לעבדי ארץ יבינו על מה עשה
ה" ככה בדור ההוא לאיש צדיק כמותי , ואילו עם אדם כמותי
אריה , רמה תכסה על שנינו , ואם לא ידיוקני איש ריב
צפודני חי תאבד תקותי להמלט מחרפתי , אך משפתי את ה"
שהוא חי לעד , ומכל יקום אשר על פני האדמה העומדים
לדור דור , כי המינים לא יכלו רק הפרטים , הוא יקום אחרון
לכלם - כי הוא ושותיו לא יתנו , לכן נאיו דור אחרון טיהיה
יש בידו לגאול נפשי מכלימתה , ונביאות שליני בוש לשאל ע"ה
זאת מבקש אני שיעמדו הדברים לעד , יתדעו כמה נכון לברי
ובטוח שלא הרעות , ושאני אשם בצרותי , ולכן כשאתי מתבונן
במחלבות , הן בחרפת נפשי הן בממות שבכשרי , תמיד אני צופה
בעין לבי אל השם , להסתכל בדרכיו ובהנהגתו העליונה , אולי אלי
דבר תובח , לדעת על מה הביא עלי את כל הרעה הזאת ,
והרבה פלגי חס - ואל תאמרו גם זאת יחשב לך לעון ,
כי אתה צדיק בעיניך , ועוד לך יותר להסתכל בדרכך אולי
לא

לא עובדים הם, ולפסעם במעשיך, לדעת דמה נכשלת,
 ונשבעו הוכחת במכאובות אלו - דעו כי לא מנעת את
 לבני מעשות זאת, הסתכלתי על עממי בעין לבי, ושקלתי
 דרכי ומעשי ורחמי הכל רחיה בדורה, אבל לא מנעתי בהן
 דוסי ולא אוכל להסתכל בהן יותר, כי כבר הסתונגת כליותי
 למצוא דבר זר ולא מנעתי - ואיך אתם ריעי תעזו פניכם
 להכלימוני, באמרתם מה אורך לעיני ולהסתכל ולבקר בהכל
 ה" למצוא סודו ולדעת למה הסב על איוב הצרות האלה,
 והסיבה מנאאת פאיוב עצמו, כי חטא לה", וכי דבר קטן
 עון זה בעיניכם, וגורו לכם פן ינקם מכם בחרב, בי עונכם
 רב הוא, ודרך חיות הוא כי הרשעתם לדיק גאינכם יודעים
 בני רעה, להכנתם פני, דנתם אותו לחובה, הביתם באומרי
 פנים איש מוכה אלהים ועל כל זאת גערען בחרב כי דם
 יחשב לאיש העונה כאלה - אלה הם הכוונות שגערתי בכתובים
 שגמלתי עליהם, כלם חולכים משרים כפי הענין שדברתי
 עליו, ורחמיין להאמר מה איש לדיק וחכם באיוב; ועתה
 נפיוסם בחיך הנולדות הסתומות שגדעתנו לכפרם פה, וגררם
 חס תובלנה בגיל אותן -

כה דבר

פי יתן איפוא ויכתבון מלי מי יתן בספר
יוהקן בעט ברזל ועופרת לעד באור
יחצבון: במונים הללו מנארים מן הסיפור
 שסבדנונו.

ואני ידעתי וגאלי חי ואחרון על עפר יקום,
 על כן שאלתי פיתבון מלי בלור העומד לעד, כי שנים
 ידעתי, ה" בי יש גואל והוא ה" ית" כי לא יעוזב נפש
 לדיק לכלימת נלח, ואם עתה בוסת פני כסתי, כי ימיוטו
 עלי און, בדור אחר יודיע ה" דרכו לחסידיו אשר יקראו
 בדברים האנוכים בלור ויבינו על מזה עשה ה" לכה לאיש הזה
 המעיד על נפשו שזיתה נקיה מפשע, ובהודע להם האמת
 תגאל נפש מכלימתם - ושנית ידעתי כי גואל זה חי לעד
 ואחרון מכל היקום על עפר יקום, ולכן גם אחרי דורות
 רבים יקראו בי אנשים הקוראים מה שחקוק בלור ויבקשו פשר
 דבר, ידרשו כה" ויודיע להם האמת וכמו שבלרנו בדברי
 הספור, ולכן -

ואחר

ואחר עורי נקמו זאת ומבשרי אחזה אלוה בלומר
לפי שברור לי שאני אהם בדבר , כשאתבונן על
מכותי ביום וכנס , אינני מסתכל על עצמי , מה מדרכי
ונמנעתי גרמו לי זאת , אבל אסתכל על השם ב"ה בי
תשוטטנה מחשבותי לחיות בדרכי ה' ולבקר בהיכלו לדעת
מדוע עשה ככה לאיש ישר כמוני . והמליצה תוכל להתפרש
בדרך תימה , אחר שברור לי שאני צדיק , ופלא שנקפו
המוקפים מכות כאלה אחר עורי , ואחרי העור הכשר והגידין
והעצמות ואין נגעה רעה קזאת בעור צדיק כמוני , שכלשה
בשרי ועצמותי וע"כ נוסבת בשרי הממוקף אחזה אלוה , ואתבונן
למה עשה לי זאת . או נפרש ראשית הכתוב על מכות
גופו ואחרית הכתוב על חרפת נשמתו ומלת ואחר מוסף לשתייה ,
אחר עורי הוא הכשר והעצמות ואחר הכשר הוא הנפש
נמנה סקרה לשתייה אחזה אלוה ע"ד שפרשנו , או נכרש ואחר
עורי על עלבון הנפש ונקפו זאת על מכת נפשו שזכר במענהו
מקפוזו בני אדם , ויגילים בחרפתם שחרפוהו , וכן מנשרי
מכות גופי , מושתיהו אחזה אלוה ע"ד שפרשנו וכל הולך על
טעם אחד שאין בידו לבקש הסבה רק אל ה' ית' , וזה פי'
מלת אחזה כפי האמת שהנחה תמיד על המושג מחשבות
שכליות להבין דבר על נורו , פעמים יבין ופעמים לא יבין ,
במו ואתה תחזה כוכל העם (שמות י"ח כ"א) ואחזה אנכי
אשית לבי (משלי כ"ד) וכשנזכר אחריו ראה ידענו שעמד
על הדבר , כי מלת ראייה על ראה נמרה שמתברר לו
בדבר , ולכן אחר ואחזה אנכי אינר ראיתי לקחתי מוסר ,
שכחותו ראה ועמד על הדבר , ולפי שאיוב בחזונו לא השיג
ברור דבר , אמר סתם אחזה אלוה ואין כן בכתוב הסמוך שנזכרו
גם שניהם , וכמו שיתבאר . וכן כן בקודש חזיתך
לראות עוזך וכבודך (תהלים ס"ג ג') שמות היה למען יראה
עוזו וכבודו , גם בתורה נאמר על משה ואהרן ובניו ובזקני'
ויראו את אלהי ישראל (שמות כ"ג) אבל על האזילים נאמר
ויראו את האזילים (שם כ"ד) גם כשחלה נבואה על איוב
אמר ועתה עיני ראתך (איוב מ"ב ה') אבל קודם לכן אמר
אחזה אלוה , והכן כי זה ענין נפלא ולא נאריך במקום זה .
ושמא תאמרו בחזיתך אלוה חטאת , כי היה לך לחיות בנפשן מה הן
דרכיה ומעשים שסבבו לך ברעותיהן את כל הנער הזה , דעו -

אשר אני אחזה לי ועיני ראו ולא זר כלו בלתי
בחי' אני חזיתי את עצמי ומחשבותי התשטטו
בתל

בכל דרכי ובכל מעשי, ועמדתי על כל פרט ופרט כדבר
 נמור שהיה הראייה ובכל מה שראיתי לא היה ענין רע וזר
 שיגרום לי הצרה הזאת, ואל תחשבו שאין אדם רואה [חוב]
 לעצמו, ואינו מעמיק בהסתכלותו על דרכיו, ועלומיו למאור
 פניו ית"ן אין הדבר כן, אלא בכל כחי השתוננתי כליותי
 להבין ולהשכיל עליהן ואעפ"כ לא ראיתי בהן זר וכבר כלו
 מחשבות לבו בקרבי ואי אפשר לי למצוא הסתכלות חדשות,
 פסקו בליותי בחיקי מהסתכל עוד, ודוגמתו כס" תהלים
 כשדבר על מחקריו בענין לדיק ורע לו אמר, כי יתחמך לבכי וכליותי
 אשתונן ואני בער ולא אדע (ע"ב כ"א) כלומר אעפ"י
 שהשתוננתי כליותי מאד לחשוב על טעם דבר זה, אני בער
 ולא אדע, וכאן מוסיף לומר כלו כליות בחיקי כלומר מרוב
 מחשבותי פסק כחם מחשוב עוד. והנה רואה שנופסוק זה
 שמדבר על חזונו בדרכי נפשו ורצה להודיע שעמד על בירור
 דבר, וזר לשון ראייה אחר מלת אחזה וכמו שפרשנו בפסוק
 שלמעלה. ומה נעים לפרושינו מליצת ולא זר ופרשו ענין
 זה או דבר זר, ודבר זה נופל על דרכי היצר והרשעה שהם
 זרים לנפש העליונה שבאדם כמו עינין יראו זרות (משלי כ"ג
 ל"ג) הפסוק דרך איש וזר (שם ד"ד ח") כמו זר נחשבו
 (הושע ח" י"ב) וכן כאן שעיניו לא ראו בנפשו דרך זר כלומר
 הכל ראו עיני לבד, זר לא ראו, ומה טעם לפרושי וזלתינו
 שעיניו ראו זאת ואיש זר לא ראם, וכי זה דרך לשון בני אדם
 כשיאמרו עיני ראו זאת שיוסיפו לומר לא שזר הראה ואני
 מספר על פי ראייתו אלא אני הראה הלא כל זה כלול במאמר
 ועיני ראו וידענו שאינו מוגיד על פי השמועה. ולדרכיו יש
 להמתיק המאמר כך, וזלתי ראו חסד הנסמך, כדי לסמוך אליו
 דברים רבים, ראו לדקת ראו ישר, ראו תמימות, ראו ענותי וחסדי
 ורבים במוהם ועוד מוסף לשטים עיני ראו אלה שאמרנו ולא ראו
 דרך זר, והכל אחד.

כי תאמרו מזה נרדף לו ושרש דבר נמצא בי
 ואתם רעי מעינים פנים להרשיע לדיק כמוני
 באמרכם תמיד מזה נרדף לו, מה צורך לחזות אלוה להתבונן
 בעצת ה' למען בדע למה הביא עליו את הרעה הזאת, וסבת
 הרעה היא איוב עצמו ומנצלת בקרבנו כי עונו בו, איך לא
 תבטו לומר עון פלילי כזה תימנות? נבאה לבב מרוב עלבון
 נפשו הלא תגורו לבס פן יקום השם מכס בחרב וכמו שאפרש
 במקום, וזה עיקר פי' מלת נרדף שבהזכרו על דברים מחשביים
 ושכליים

ושכליים ענינו על המתאמץ לחקור על הדבר להשיגו ולדעת אותו, כמו ונדעה ונרדפה לדעת את ה' כשחר כיון מוצאו (הושע ו') בקש שלום ורדפהו (תלים לד"טו") שמעו אלי רופי דקד (ישעי"ה כ"א א') ומלת לו כמו למענו עליו בעבורו כמו אנורי לי אחי הוא וכן כאן מה נרדף לו מה צורך לנו לחקור על סבת צרתו ושרש דבר זה ופבתו שזמם ממנו עץ עושה פרי הרעות האלה במצא כי

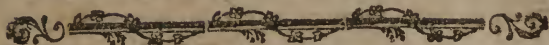
גורו לכם מפני הרב פי חימה עונות הרב למען תדעון שדון ראוי לכם לירוא שלא יביא עליכם חרב נוקמת נוקם רעתכם זאת, כי דרככם היא דרך חמה, שאתם מודברים עניי כאויבים נשער מרשעים אותי מלככים פני מכאיבים את לבי ומכעיסים אותי על פני ולא תחמלו על נבאם לבב כמוני אשר גדול כיום שדו, כל אלה הם עונות שנפרעין עליהן בחרב, כי דם יחשב לאיש העושה זאת, והנה כי חמה עונות חרב הוא מאמר מוסגר בכתוב זה ומפרש טעם שיגורו מפני חרב לפי שדרך חמה שהם נוהגים בה מושכת אחריה עונות שנפרעין עליהן בחרב, ועיקר המאמר גורו לכם מפני חרב למען תדעון שדון ופירשו עליו למען תדעון על ידי הפורעניות שיש דין, דיין על המעשים. ולדעתי אפשר שענינו בעבור שאתם נבחרים בשוד להאר ולהכאיב בני אדם כי מלת למען כמו בשביל או בעבור כמו כי ידעתיו למען אשר יצוה (בראשית י"ח"ט), ומלת תדעון על אהבת הדבר ודקתו בו וזה ידוע, ומלת שדון כמו שוד ושדירה כי אין אנו יודעים משקלי השמות כלם, וכמו מפני רשעים זו שדוני (תלים י"ו) וכן שדון שם מנזרת הכנין הכבד ופרשו גורו לכם מפני חרב בעבור אהבתם שוד ושבר, כי על עונות של חמה יש נקמת חרב.

זארי מאה נפשי להשיב על שאלתכם, ויש לטור וללכך הדברים עוד, אך רב עמולי לא אוכל לעשות כפי חפצי, ועמכם כור ומרדף לזקק אותם, והיה זה שלום מואת המבקש טובתכם ושוח בהשתדלותכם לבקש אחרי אמרי ישר.

הקטן נפתלי הירץ וויזל

ג

תולדות גדולי ישראל יפקד מקומו .

ד

תולדות הזמן יפקד מקומו .

ה

בשורת ספרים חדשים

ספר יריעות שלמה .

והוא ביאור על שמות ברדפים שכלשון עברי , חלק א' בן
יתבארו השמות הנתייחסות אל הזמן והמקום והשנועה ,
ובהקדמות הספר יתן אומר בסבת תוספות האמיתיות
ובסיבות ז"ל המהפכת . דיהרנפורט בדפוס ר' יחיאל
מייאן שנת תקמ"ד ק"ך דפים מרובעים , ושם
המחבר ר' שלמה ב"ר זעליגמאן פכחיים .

מסילתה חדשה סלל המחבר הלו , ומפיו הוציא מילים
חדשים , אשר עדן לא נשמעו , ואיש לא שם
לבו על ענין הזה , ואם רבו , במו רבו בעלי הדקדוק עצמו
מספר , חוגגם בדרך הזה לא הלכו , אין גם אחד (זולתי
אחד כדור אשר עקבותיו גודעו על מושכות הרועים לרעות
בגני הוראת הפרטים , ועוד לא גלה את כל העולה על רוח)
ב"ל המחבר הנכבד התגדע נפשו , לרדת במאזלת הקירית
הלשון , ויעבור בתיאור רבה , לדלות פניות ממים עמוקים .
ידה אכן פינת קשרו הסיר גרפו , על שרשי הלשון והנחתו
הראשונה .

הראשונה, שלא היתה מושלם אותיות דווקא, (אף שעוד יש
מסקות עצומות, כאשר הערה המחבר בעצמו, שלא ראוי
לחתוך הדיו "על פיו") ושמות הכרדפים מנוגעים, כאשר הטיב
לכרר בהקדמות הארוכה, ההולכת לפני הספר.

ב דבריו נכונים וישרים למוצאי דעת, ומקורותיו אשר
אין וחקר, על דרך כלל טובים ומתקנים מסו, אין
בהם נפתל ועקש, ולת המעט אשר העמדנו עליו בעיונינו,
וגרסה לנו שלא העמיק המחבר לעיין ולפקח על עסקיו
החקירה שהוא מושתל להעלות דברים נלווים וברורים, ועתה
בעיר פה את אשר מצאנו, רקזמאהבת האמת ולהעמידו על האמת,
לא שבינו עליית משפטנו על גל של חבני הגבאי להטיל דופי וגנות
בו, חולין הוא לנו וחלילה להמחבר לחשוב אותנו כזה! ולא
במחיר ההשגות ואשר מוצאנו בדבריו מהכלתי צודק, למען יוכל
ליישרם בעצם אחר, ויהי התועלת ככליים לנו ולו.

בהקדמה דף ה"ב ע"ב "וכבר אמר החכם היווני, שחוש
המישור חרפה הוא לנו, ולא דיבר בכונה
אבל יותר היה לו לומר שחוש הדיבור חרפה הוא לנו"
לא ידענו לכוון אל כוונת המחבר; בהיות שהיווני בהשכל
ידבר, כמו שהביא הר"מב"ס, מורה חלק א' פ' מ"ז, גם
פ"י ד' מאמר ה"ג נוס" הקיודות לאריסטוא והיתה כוונתו,
שחוש המישור באמת מעלתו גדולה בפני עצמו, ואנחנו
צריכים אליו למאוד, אמנם בערך מעלת שארי החושים הוא
פחות וגרוע. מפני שבשאר החושים יש כח חזק בבחינת
העיונים וההכרע, שהמה מקיפים ומשיגים העיונים על צד
הדקות וההשערה מדעת, ולפי שהכח אשר במישור הוא למטה,
עד שאין לו מכוון כ"א בבחינת הדרך והקשה, החלוק והפגום,
והוא עינין המרי (מאטעריעל) לזה ייחסו לו הגריעות
(גראטהייט) במילת הרפרא לא שכוונו אל התוספות,
והמקרון לנו בו לגמרי, כי במקורו היינו מקרי טובות
הרבה.

מב האמור נראה שהיווני יפה דבר, אך המחבר לא
דבר בכונה בזה שאמר שחוש הדיבור חרפה
לנו, (ולדעתנו אם שטעות סופר הוא, או שהמחבר כפל
במקורות השגיאה לכתוב, חוש הדיבור (ד"ר ו'ן דר שפראכט)
אשר לא יבונה בשם זה, ולא שם לו, על פני חוש, וולתי
המקשה

המחשה הנקובים בשמותם, והדיבור הוא רק כח בנפש, והיה
 מהראוי לכנותו בשם כח הדיבור, והוא הכח (דש פרקעג)
 לבטא את מחשבותיו הפנימיות ע"י קול ההברה ולחודש
 רעיונותיו אל אוזן חבירו השומע) אם שכיוון המחבר שבעבור
 זאת חוש הדיבור חרפה לנו, שהוא קשה הפעולה, ויותר טוב
 שנהיה כעדרים ממנו, והיתה ידיעתנו את סתרי בני אדם ומה
 שבוטאים כעדרים ממנו, כ"א בהשכלת הנפש
 והבטה שכלית; באמת היתה זאת מעלה גדולה אליו, להיות
 כאלהים יודעי תעלומות לב, אבל לפ"ז היו ג"כ החושים בכלל
 חרפה לנו ביותר: מפני כיון שהיוו משכילים ויודעים הצוירים
 שמתממני בני אדם, מבלי הצטרפות רשימות והכרות התיבות,
 כן היוו יכולים לראות ולהריח המוחשים ולקבלם, בלי
 פקידת עין והצגת החושים, כ"א הכל ע"ד מושכל והיו ח"כ
 העינים והאזנים והאף ג"כ מיושרים. ושהדבר נמנע בחקו,
 זאת יראה כל מושכל, מפני שה"ית" רצה לכרוח בני אדם
 ולא שכלים כבדלים, וטובה גדולה עשה איתנו לתת לנו כח
 הדיבור להתגלות על ידו הצוירים הפנימיים, ולהודיע
 אותם בבירור גמור לנפש תדרשנו, וזה מותר האדם מן
 הבמה. ועוד שכל מחשבות אדם ותחבולותיו מיומיותיו
 ויציר לבו הוא שחושב תיבות ומילות המגורות על העיונים,
 ויציר בנפשו אותיות וסימנים המתדמין על דד החקוי אל
 הדברים שחושב, ואם נשלו ממו התיבות, הנה הוא חסר
 ג"כ תחבולות המחשבה; ואדרבה כח הדיבור פעולתו יותר
 דק ומהיר ובמעלה יתרה מכל שארי הכחות והחושים, ומטעם שהציר
 המחבר בעצמו, שתשמיש שארי החושים המה בלתי מופלים
 תחת הראון, והגוף מתפעל מן המוחשים תמיד בעל כרחו,
 לא כן הדיבור, שיוכל להנהיג אותו כרצונו, עת לחשות ועת
 לדבר, אפילו כינו לבין עצמו, אולם שארי החושים היוכל
 להכריח את חוש הריח שיריח דווקא מיני בשמים, אם איך
 כל מאומה? או להכריח את חוש השמע לשמעוקול חליל, אם מנגן
 בחליל איך? כי המוחשים פוגשים בחושים עצמם, והחושים
 מתפעלים ומשיגים אותם שלא מרצונם. אם כן מכל הנדדים
 ונפיע זהר מעלת הדיבור, ואספנו את חרפתו.

יריעה ג' דף ו' הביא המחבר חקירה על הזמן והמקום,
 ומארכת הקצור לא כעורך על כל השקיות
 והסתירות

(*) הקדמה למילות הגיון לרמב"ם :

ובסתירות והפסולות שכלו בחקירה זו הרמזה מיני ים
ונדבר רק ברמזה לחכימא מכל מה שעלה במדות עיוניו .

"הזמן הוא בעצמו אונס אותו הדבר הנקרא **המשך**
" (דיא דויאר) והמקום הוא בעצמו אונס אותו
הדבר הנקרא **מרחק** (דיא ווייטע) ואין להאמן והמקום
שום יסוד והרכב מחלקים מתחלפים בעצמותם כמו שיש
לשאר היגבראים, אבל אונס הם עצמים מורכבים מחלקים פשוטים
ומתעצמים בכברא על שני אופנים, זה ע"י **ההמשך** וזה ע"י
המרחק. מה שכינה הזמן עצמו **המשך**, והמקום בעצמו בשם
מרחק, הוא בלתי נכונה מפני שמות החלה מורים על תכונת
עינים ותוארם החל אחרי הקדם לנו הידיעה מה הוא הזמן ומקום
עצמו ; כ"א נזייר במחשבותינו מה הוא המשך ? כאמר שהוא
שהיית ענין בהתקבלות הזמן הנוכחי העבר, והעתיד, וא"כ
תתחייב מתחילה הידיעה מעצמות הזמן הנוכחי ע"ד שאמר
כן נוכל לשפוט שהנוכחי יתמשך עד שיתהווה עבר ויתפשט
המחשבות עד היותו עתיד ; כי לא התגלה לנו עדיין רק
ענין וביאור שם המשך לא ענין הזמן העצמי, ואותו אינו
מבקשים לדעת . אולם קריאת המקום בשם **מרחק** זהו מה
שהסביר אינה מחייבת, מפני שענין מקום הוא התעצמות
נקודת דבר בסני עצמו בחלל הרקני (רום) לא דר הרימוק
והתפשטות בו (עקטענסיאן) .

והמתבאר מדברינו הוא, שהזמן והמקום אינם כ"א
" כמיות עיונית המתעצמות בכבראים כלם
הן רוחנים הן גשמיים והם מופלות בגדר הכמות
המספרי כל משכיל לא יערער על זה שהרוחני לא יכול
תחת הזמן והמקום ולא תחת ההתפשטות, וגם שאינו בגדר
הכמות המספרי מפני שהרוחני אינו מקודר מחלקים (ארגאניזט)
וא"כ אינו בעל חלק ; וא"כ לא ידענו פירושו במה שאמר
הן רוחנים .

הקדמה הראשונה, כי בהיות ב' מינים, המין ה"א
" **היורה דולגרא**, והמין ה"ב **היורה**
מתלקטת ; הדולגת (הפתאומית) הוא שתהווה הדבר
בבת אחת כלו בשלימותו ולא היה שם רגע או מעמד
מצוע בין ההעדר להיות, אבל מיד היה ב"כ נעלם
שלימותו ומותו, ולא היה שם שום רגע שהיה חסר בה
מעצמו .

מעמינו כלום, וכעת שהיה במקדש ההעדר היה ג"כ נעדר
 כל, וכעת שנתק אל חול ההיות היה ג"כ נחלל כלו.
 החשל בזה הקו ההדקסי (דיא מאטעמאטישע ליניע) שהוא
 כמו שידוע בעל קמות מורכב מקוים קטני וכו' הנה היותו
 הקו ההדקסי היה היות בת אחת שמיד שחלה ההיות עליו
 כן היה ג"כ ניד קו שלם בקומתו ולביתו וכו' אבל אחרי
 שידוע לנו שאילו מן אלפי אלפים נקודות לא יעשה קו כל
 שהוא, להיות הנקודות בלתי בעלת כמות בעצמו, אבל הקו
 איננו סימנים עיונים מובילים תחמי, הקו בהתפשטותו וכו'
 נמצא לפי שמיד שהתחיל ההיות לחול על הקו כבר הצטרפה
 להיות דולגת אלפים ורבעות קוים וכו', וזה הענין
 נקרא הוא אללינו היות דולגת או מציאת בת אחת מדוע
 ידבר המתכבר בלשון עלנים להמציא ולבנות מלבד תוארים
 ושמות בני בלי שם לא תואר ולא הדר להם כמו שעשה הרבה
 פעמים ולדוגמא נציג הנה מעט מוצער כמו תולדות
 שמונים, אחי הזמן, היות דולגת ומתלקשת ועוד יותר מאין
 מקשר, ואף שכבר העיר ע"ז בסוף הקדמתו ובקש הדגת לכך
 זכות, מ"מ אנחנו מפקשים ממנו שיהיה עצמו בכל מחמצי
 כמו מן הנקודות והערבוביות, שמכבדים הדגת הענין על הקורא
 ויבלבל דבריו במשפט המליצה הנאותה (ובאשר עינינו תחזיקה
 נוסייר שעה, יש בכוח המלות וההגיון הנעים, ויחזו דרכו
 כמו כן בכל עניניו) להיותם מקובלים בעימות ונכנסים אל
 לב הקורא אותם בטוב טעם ודעת.

מלבד זאת הנה עמודי ההקדמה אשר בית חקירתו נשען
 עליהם ירופפו, וכשפלות ידים ימך המקרה אשר
 קרה במים עליותיו, התולים על בלי מה ל"א ברוח והכל
 פיו של המתכבר. ראשון הוא מבוחר הכיטול, שאין שום
 מוצא בטבע שיהיה היותו ומציאותו בבת אחת מצלי השתנות
 מעמד או העברת והעתקת ענין מעמד אל מציאותו או
 העדרו, ואם לפעמים נדמה לנו כאילו הדבר כשהוא לאו
 נעדר בבת אחת, הלא בנקשת האמות אין משתנים במחשבים
 ובמציאות העין כ"א צריכים למעט ולקטש אחרי אהמות הכרור
 עד מקום שיד המקרה מנעת, ואם אע"פ כעל הדבר
 מאתנו, צריכים איתנו לתלות במקרון הידיעה בנו, כי אדם
 חנכו ולא אל *).

התימרה בדף הסמוך

*) Phädon von Moses Mendelssohn S. 51. u. f. f.